

A. Аўтарханаў: Камуністычна праграма дэнацыяналізацыі нацыянальнасцяў СССР

(Заканчэнне з папярэдніх нумароў)

Гэтак званы «сувэрэнітэт» саюзных рэспублікай як быў так і застаецца фіксыяй. Аднак, існуе палажэнне напісанага права, у сілу якога розныя рэспублікі карыстаюцца рознай ступеній самастойнасці ў справе ўнутранага сама-кіраўніцтва.

Ад пачатку 30-ых гадоў партыя адмовілася ад сваёй першапачатковай праграмы ліквідацыі «фактычнай нароўнасці» нацыянальнасцяў СССР ў галіне эканомікі і культуры, паднадрадкаўшы ўесь комплекс нацыянальнага пытаньня інтэрсам новага павароту ў палітыцы партыі — ліквідацыі індустрыйлізацыі і суцэльнай калектывізацыі праводзілася ў складзе індустрылізацыі праводзілася выбарацца, выхадзячы з двух матываў: эканамічнай эфектаўнасці капіталу-клода і ваенна-стратэгічнай мэтаўгоднасці выбраных рабёнаў, што прывяло фактывна, да індустрылізацыі РСФСР і інтаравання на толькі эканамічных але і культурных патрабаў нацыянальных рэспублікай, якія знаходзяцца на ўкраінах. У выніку гэтага, эканамічнай сацыяльна-культурнай дыстанцыя паміж расейскім і нерасейскім народамі толькі на зменшылася, а, наадварот, павялічылася, стварыўшы таакі палажэнне, калі мы можам гаварыць у дакладным сэнсе гэтага слова аб наяўносці адсталых «маларазных краінаў» — гэта цычыннае акрэзэнне мясцовага нацыянальнага насельніцтва чужаземной класічнай імперскіх каліністых, якія ў выпадку паважнага саўецкага калінізму захавалася але і пашыралася наўяўлічша з калінізмам імперыі новага тыпу — гэта ёўрапейская саўецкая імперыя.

КПСС праводзіці новы курс — «інтэрнацыяналізацыю» (замест ранейшай «каронізацыі») эканомікі нацыянальных рэспублікай, у выніку чаго ўжо цяпер у бальшыні саюзных рэспублікай і ўважаючы аўтамабільных рэспубліках насељніцтва падзяляеца на расейскія гарады і нацыянальныя вёскі. «Інтэрнацыяналізацыя» праводзіцца мэтадам масавай, арганізаванай і не заўсёды дабрахвостай міграцыі Расейцаў, Украінцаў, а таксама Беларусаў на рабёны новых прымесі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Найбліжэйшая палітычна-практычная мата новага курсу «інтэрнацыяналізацыі» нацыянальных рэспублікай — гэта цычыннае акрэзэнне мясцовага нацыянальнага насельніцтва чужаземной класічнай імперскіх каліністых, якія ў выпадку паважнага саўецкага калінізму захавалася але і пашыралася наўяўлічша з калінізмам імперыі новага тыпу — гэта ёўрапейская саўецкая імперыя.

Далёкасажная палітычна мэта «інтэрнацыяналізацыі» нацыянальных рэспублікай — гэта іхная дэнацыяналізацыя, ператвараючы паступова нацыянальную бальшыню карэннага насельніцтва ў нацыянальную мяшэнію, каб падрыхтаваць умовы для перагляду у той ці іншай форме статусу самых нацыянальных рэспублікай. Партыя ўжо дамагалася дэнацыяналізацыі дзяўчын саюзных і 12-ці аўтаномных рэспублікай, у якіх карэннае насельніцтва ўжо складае мяшэнію, тадэш што як нацыянальных рэспублікі яны існуюць толькі паводле назвы.

Тая самая палітыка «інтэрнацыяналізацыі», праводзіцца і ў галіне культуры. Формула «культура нацыянальна паводле формы і сацыялістычнага паводле зместу» не афіцыйна, але фактывна пераглядаецца ў тым сенсе, што нацыянальная форма (мова, звязы, традыцыі) прызначаецца засуджанай на зыўленчынне ў інтэрсах тэй-же «інтэрнацыяналізацыі», тадэш што практична праводзіцца палітыка «культуры інтэрнацыяналізмай» паводле формы, камуністычнай паводле зместу», дзе «інтэрнацыяналізм» зьяўляецца пісціднікам русыфікацыі.

падняла ўгору швабру і стала пад дзявярыма з такім разлікам, каб, калі яны адчыняцца на хату, яна засталася за імі не-зауважанай тым, што ўвойдзе ў хату. Усе зразумелі яе намер, усьміхнуліся і голасна крикнулі:

— Уваходзьце, калі ласка!

Дзіверы началі павольна адчыняцца, і Валя нарыхтавалася з швабрай. «Вось зараз некага шлённе. А можа гэта Валя?».

У дзявярох паказалася, аднак, незнаёмая жанчына, і Дзічкоўская, сумеўшыся, хуценька апусціла швабру, адскочыўшы ад дзявяраў.

— Добры вечар у хату, галубкі! — лагодна прыгвіталася нейкай бабулька. — Можна ў вас пабыць хвілінчу? Я вам не перашкоджу!

А вы хто такія, бабка? — запыталася Дзічкоўская. — Праходзьце, сядайце! — і яна паставіла ёй крэсла каля стала.

Бабулька асцярожна, каб не насьледзіць, падышыла да

стала і села на крэсла, паставіўшы на падлогу свой клумак.

Усе зълезлі з сваіх ложкаў і паселі за столам, разглядаючы незнаёмую. Усе чакалі, што яна скажа. Бабулька, абвёўшы ўсіх сваім маладым паглядам, загаварыла:

— Я гэта прыехала сюды з Самахвалавічай. Я маці Міколы Саланевіча, можа ведаец?

Саланевіча ўсе ведалі тут, як былога студэнта. Насыцяржыліся і слухалі далей бабульку ў паношаным паліто, такіх-жя ботах і ў сукніным платку чырвонага колеру.

— І што-ж вы хочаце? — дапытвала далей бабульку Дзічкоўскую, падсядаючы да яе ўсё бліжэй і заглядаючы ёй прости ў самыя вочы.

— Казалі мне, што ў вас мусіць быць тут такая дзяўчына Валя Камоцкай.

— Ну, ёсьць, а што? — хітра вяла съледства Дзічкоўская.

— А каторая яна тут? — ледзь усьміхнулася бабулька. — Бачаце, колькі вас тут! І ўсе разам жывяць згодна?

— Ня скажам, каторая. Адгадайце самі, — перайшло ўжо на жарт Роза Шкляр.

Дзічкоўская, раптам пасур'езніўшы, перабіла Шкляра:

— Няма ў нас болей Валі Камоцкай, бабка! Была, але цяпер яна, і я пытгайце пра яе!

— А што, і з ёю нешта сталася нядобрае?.. Я нічога...

Я толькі хацела... Можа яна ведае што пра майго Міколу...

Сядзіць ён, можа-ж чулі?

— Пэўна, КПСС будавала ў паасобных рэ-

спубліках прымесловыя прадпрыемствы, але паводле строгага прынцыпу «спэцыялізацыі» ў «каапэраванні», што азна-

чае ператварэнне эканомікі дадзенай афіцыйна не асуджаеща, так і сядзіц

рэспублікі ў спэцыялізаваны прыдатак

да агульнай эканомікі метраполі, або ў

крыніцы саўрані, ці дастаўшыка паў-

фабрыкату, дэталя да машины і ад-

мысловага абсталяўання. Агулам кажу-

чи, някіх «нацыянальных эканомік»

нія (савецкія эканамічныя наука

навукі) не ведае такай тэрмінай!

Ішчэцца ўспышыўшы ў выглядзе росту

мясцовага патрытызму, што на толькі

сілікаваній гадавіны канадзі-

зімістымі сонгай гадавіны канадзі-

Эўропа 20 год пасъля вайны

Разбураныя гарады, вялізарная колькасьць беспрацоўных, разъѣбтыя дарогі, галодныя й абадраныя, бяспрытульныя дзецы, лягеры, перапоўненныя ўцекачамі з розных краінаў — вось як выглядала Эўропа 20 год таму. Уёс гэта народ ведаў. На працягу гэтага году ў Эўропе на сходах, у газетах і радыё адзначалася 20-ая гадавіна заканчэнне вайны.

Пасъля таго ўстулу належылася-б гаварыць аб эканамічным аднаўленні Эўропы: аб тым, як будаваліся новыя дарогі і адбудоўваліся гарады, аб пляне Маршала, аб Агульному Рынку — адным словам аб усім тым, што прыяло да чудоўната, зусім неверагоднага эканамічнага адраджэння Захадній Эўропы. Гэты эканамічны ўздым вельмі значаў на земліні жыцьці вялізарнай бальшыні жыхароў заходня-эўрапейскіх краін, звяніў, пурна, на лепшае.

Але гэта ведама ўсім: ведама ня толькі тут, на Захадзе, але і ў краінах Усходній Эўропы. Вазъмече, напрыклад, «Новыя Мір» (красавік, № 4) і прачытайце вельмі цікавы нарыс Віктара Някравава «Месяц у Францыі»: нават тут гаворыць, што французы жывеца зусім нядрэнна.

Позна, вельмі добра, што вялізарная бальшыні жыхароў Заходній Эўропы жыве куды лепш, чымся 20 год таму ада вайны; але яшчэ лепей тое, што французы, італіянцы, швайцарцы могуць гаварыць тое, што яны хочуць, ехаки куды ўзумеаць, чытак розныя кнігі й газеты, падтрымоўваць туго ці іншую палітычную партыю, галасаваць або не галасаваць на выбарах, арганізоўваць якія хочуць скходы, голасна лягце ці Вільсану, і не хаваць таго, напрыклад, што яны ўважаюць прэзідента Злучаных Штатаў Джонсана або прэм'ера Італіі Моро самымі апошнімі дурнімі.

Іншымі словамі, саме важное гэта тое, што Заходній Эўропе, на гледзічы, на ўсе ўструсы і няшчасці, удалося ўнікаць палітычнай катастрофы. Параўноўваючы тое, што было тады, 20 год таму, з тым, што мы бачым сёньня, варты спыніцца на гэтым парабанінні. І калі можна гаварыць аб эканамічным цудзе, дык тым больш треба адзначыць палітычны цуд — палітычнае аднаўленне заходня-эўрапейскіх дзяржаваў.

Нядзіза, што пры такім палажэнні многім здавалася, што прышло час сацыялізму, але якога сацыялізму — нікто ня ведаў. Адны думалі, што далейшы рух савецкага войска на Захад няухильны і што галоўная роля камуністычных партыяў — і да нейкай ступені сацыялістычных партыяў — палагае ў тым, каб падхытаваць пераварот, які пасъля савецкі ўрад можа выкарыстаць як зачэпку для актыўнага ўмешвання. Ішыны прыпушчалі, што кіраўніцтва пярэдзізе да ангельскіх сацыялістых і што можна будзе прыступіць да рэарганізаціі Эўропы паводзі па прынцыпу дэмакратычнага сацыялізму. Але

на камуністычным жаргоне гэта называецца рэвалюцыйной сътукаці. І сапраўдны, такая рэвалюцыйная сътукація, гэта значыцьмагчымасць пойнай палітычнай катастрофы тады, 20 год таму, існавала. Многім здавалася, што палітычную й маральную пустечу, якая стварылася ў выніку шматгадовага існан-

вання фашызму й нацызму і іхнага стых не спрадзіліся. Ангельскія лей-канчальнага краху, можа запоўніць толькі камунізм.

Гэтым настрыям спрыялі й агульная пасъляваеннае стомленасць і тое, што зараз-жак пасъля вайны Злучаных Штатаў й Ангельшчына палітычна выйшла з Эўропы, фактычна, пакінуўшы сваіх заходня-эўрапейскіх саюзнікаў на волю лёс.

З другога боку, разгром нацыстайскай Нямеччыны спрыялі як пасоўванню савецкага войска на Захад, так і ўзмацненію ідэяліячнага й палітычнага ўпльзу Савецкага Саюзу. Упрыжніцца пасъля рэвалюцыі пашырэнне камунізму перастала быць тэорый і перайшло

стадыю практычнага ўздейснення спачатку ў ўсходній частцы Эўропы, а пасъля ў Заходній, хоць, пэўна, па-рознаму. На ўсходзе гэтак звану рэвалюцыю і гэтак звану рэ-

науяліялі гвалтам, у бальшыні выпадкаў шляхам ваенай акупацыі. На Захадзе, шляхам асабістай акупацыі. На Захадзе, шляхам асабістай акупацыі. На Захадзе, шляхам асабістай акупацыі.

На некаторы час захапіць кантроль над гэтым рухам. Клясычным прыкладам таго, зруху ўлева было тое, што адбылося ў Італіі. Усё спрыяла зьяўленію левага руху ў гэтай краіне: і наяўнасць сацыялістычных традыцыяў і актыўны ўздел камуністых, сацыялістых і ўсёй грамадзкай думкі, стварыць адпавед-

нію; партыя была прайграна савецкім кіраўніцтва падругое таму, — і гэта самае галоўнае — што сама Эўропа знайшла ў сабе дастатковы сілаў, каб вярнуцца да традыцый грамадзкага падрядку і дэмакратычных саваўдаў. Зьяўлісіся грамадзкія і палітычныя дзеячы — такія як Шуман у Францыі, Дэ-Гасперы ў Італіі, Аднаўэр ў Заходній Нямеччыне — якія здолелі арганізаваць грамадзкую думку, стварыць адпавед-ны; партыя была прайграна савецкім кіраўніцтва падругое таму, — і гэта самае галоўнае — што сама Эўропа знайшла ў сабе дастатковы сілаў, каб вярнуцца да традыцый грамадзкага падрядку і дэмакратычных саваўдаў.

У сучасны момант у гэтай абоўленай, багатай і квітнеючай Эўропе ізноў назіраецца зрух налева. Але нельга не зauważыць, што гэтым разам гэты зрух нічога агульнага з камунізмам ня мае; гэтым разам камунізм — у поўнай ізалаціі.

Папулярнасць дэмакратычнага савецкага арміі і адсунгасць пасъля

разгрому фашызму якіх-бы там ні было іншых арганізаваных палітычных партыяў. Такім чынам, у Італіі зъявіліся дзівые мочныя палітычныя фармациі:

камуністычнага партыя і сацыялістычнага партыя.

Бяручы пад увагу розніцу ў палітычных аbstавінах, можна сказаць, што амаль тое-ж самае адбылося ў Францыі. Як і ў Італіі, прадстаўнікі камуністых спрыялі фармаванню кааліційных урадаў і самі бралі ўздел у гэтых урадах. Треба яшчэ дадаць, што таі-ж зрух налева адбыўся тады амаль ува- ўсіх эўрапейскіх краінах, нават у Ангельшчыне, дзе адразу-ж пасъля заканчэння ваенных дзеяньняў шляхам свабодных выбараў ўлада перайшла да работніцкай лейбурскай партыі.

Нядзіза, што пры такім палажэнні многім здавалася, што прышло час сацыялізму, але якога сацыялізму — нікто ня ведаў. Адны думалі, што далейшы рух савецкага войска на Захад няухильны і што галоўная роля камуністычных партыяў — і да нейкай ступені сацыялістычных партыяў — палагае ў тым, каб падхытаваць пераварот, які пасъля савецкі ўрад можа выкарыстаць як зачэпку для актыўнага ўмешвання. Ішыны прыпушчалі, што кіраўніцтва пярэдзізе да ангельскіх сацыялістых і што можна будзе прыступіць да рэарганізаціі Эўропы паводзі па прынцыпу дэмакратычнага сацыялізму. Але

з тым, што мы бачим сёньня, варты спыніцца на гэтым парабанінні. І калі можна гаварыць ўзумеаць, чытак розныя кнігі й газеты, падтрымоўваць туго ці іншую палітычную партыю, галасаваць або не галасаваць на выбарах, арганізоўваць якія хочуць скходы, голасна лягце ці Вільсану, і не хаваць таго, напрыклад, што яны ўважаюць прэзідента Злучаных Штатаў Джонсана або прэм'ера Італіі Моро самымі апошнімі дурнімі.

На камуністычнага жаргоне гэта называецца рэвалюцыйной сътукаці. І сапраўдны, такая рэвалюцыйная сътукація, гэта значыцьмагчымасць пойнай палітычнай катастрофы тады, 20 год таму, існавала. Многім здавалася, што палітычную й маральную пустечу, якая стварылася ў выніку шматгадовага існан-

штака. Цыпіна гатовая была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр. Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў, а потым вызначыў тэму наступнай лекцыі. Ён дакладна заўсёды пачынаў так: «Дарагі сабры, дазвольце прыгадаць вам тэзы папярэдніх лекцыяў». Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара. А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нарешце, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гутаркі — «Заплачкі».

Пасынкі гатовыя была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр.

Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў. Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара.

А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нареште, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гутаркі — «Заплачкі».

Пасынкі гатовыя была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр.

Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў. Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара.

А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нареште, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гутаркі — «Заплачкі».

Пасынкі гатовыя была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр.

Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў. Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара.

А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нареште, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гутаркі — «Заплачкі».

Пасынкі гатовыя была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр.

Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў. Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара.

А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нареште, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гутаркі — «Заплачкі».

Пасынкі гатовыя была слухаць лекцыю, і не хацела, каб хто ёй перашкаджаў. Усю сваю ўагу яна сканцэнтравала на прафэсары і толькі пакала, калі ён загаворыць. Прафэсар Пятухневіч меў сягоныя лекцыю пра беларускі фальклёр.

Наўперед, як і заўсёды, ён паўтарыў тэзы папярэдніх лекцыяў. Прыгадаў іх ён прыблізна хвілін пяць. Наагул-же ён лічыўся добрым лектарам — будаваў іх лягічна, рабіў напрыканцы выснавы, і студэнтам, такім падаклам, лёгка было запісваць сваё паважанага прафэсара.

А гэта апошнія акалічнасць ужо сама на сабе лічылася вялікай заслугай выкладчыка. Пятухневіч, паўтарыўшы, нареште, свае тэзы, прамовіў: «Тэмай-жак нашай сягоныннай гут

Пра людзкую годнасьць

Дыктатура ня можа існаваць без аба-
гаўленынты тиранаў і створанай імі сы-
стэмы ўлады. Так было ўсюды і за ёй-
самім, дзе грамадства было падпрадка-
нае волі аднае асобы ці нязначнай мян-
шыні. Наглядны доказ гэтага дае нам сучаснае палажэнне ў Савецкім Саю-
зе. Памёр жыдзены дыктатар Сталін, спадкаемцы раскрытыкавали культ яго-
нае асобы, але культ, як такі, далей пад-
трымоўваецца з чынамі энергіяй. Гэта —
культ партыі, культ Леніна. Усе тут якасці «мудрасці» й «непамыль-
насці», якія пры жыцці прыпісваю са-
бе Сталін, ціпнер прыпісваюць Леніну, «ленінскай партыі».

У гэтым годзе абагаўленыне Леніна зноў дасягнула вяршины ў свяжы з угод-
камі ягонага народжанія. У гэтым ак-
цію была ўпрашаная ня толькі партынай публіцыстыка, але й савецкая ма-
стацтва літаратура. Хваласльпейные
оды заснавальніку савецкай систэмы
стваралі з гэтай нагоды ня толькі веда-
мымі падхалімі тыраніі, але й тия, што
у свой час былі ахвярамі гэтай тыраніч-
най систэмы. Вось адзін прыклад.

Угодкі незалежнасці народу Каўказу

(Заканчэнне з 4-ай бач.)

сваіх дарогах. Але армянскі народ быў поўны рашучасці жыць свабодна, як незалежная нація. У трапені 1918 году армянне ўзялі усенароднае паўстанье. Змаганы было настолькі герайчнае, што нават Туреччына была змушаная прызнаць дзяржаўную незалежнасць Армэніі. 28-га трапені 1918 году была абелешчаная Армянская Дэмакратычная Республіка.

Праз год быў абелешчаны прынцып дзяржаўнасці ўсёй Армэніі, ідэя Армэніі свабоднай, незалежнай і аўдэнай.

Армянская Рэспубліка праіснавала два з палавінай гады. За гэтыя кароткі час аднавілася і ўмацавалася армянская на-
цыянальная дзяржаўнасць. Незалежнасць Армэніі была прызнаная міжна-
роднымі ўсомі. На міжнародных кан-
фэрэнцыях афіцыйныя прадстаўнікі ма-
ладой дзяржавы абаранілі інтаресы свайго народу. З розных краінаў съвету Армэніе групамі вярталіся на бацькаў-
шчыну, каб абараніць краіну і адбудоў-
ваць эканамічнае й культурнае жыццё.
Аднак на гарызонце зноў зявіліся

Рэпрэсііўаны пры Сталіне, а пазней азлага, элемэнту. Не ўваходзячы ў пад-
рэгбітаваны беларускі пазт Сяргей Грахоўскі ў вершы «Ісціна», зъмешча-
ным у газэце «Літаратура і Мастацтва» з

2-га сакавіка, пісаў: «Я ўсё калісці мудрасцю лічыў, Хацей дайсі да саме асновы, Хацей знаходзіў формулы і слова.

А самы мудры наслыхаўся ў вус, Бунчук і павучаў, і быў прарокам, Наставнікам філэзаў і муз.

Адзінам і не адзінокім. Ен часам сонца засланіць умей, Прысьвіць бліскавіцы і прамені, Мінула ўсё, і кожны зразумеў:

Было ўсёго напоўнае зачыменне,

Для кожнага ціпера не наўні,

Што ёсьце на съвеце ісціна адна — Ленін».

Грахоўскі, рашчараўшыся ў «уса-
тыві» Сталіне, знойшоў урэшце «ісціну»
у Леніне. Можна было-б спрачацца над
тым, наколькі шчыра ён гэта гаворыць.
Але тут нам ходзіць не пра гэта. Мы

ступіміся коратка над тым, наколькі

Леніна можна запраўда парапоўнаць

з «ісцінай» — прадаўдай, называць яго

нейкім звышчалавекам.

Перш за ўсё, як у свой час Сталіна, гэ-
так ціпера Леніна «вялікім чалавекам»
зрабіла кампартыя, каб пры дапамозе
гэтага штучна створанага аўтарытэту
з'яслючыць сабе непадальнае патаванье.
Ленін быў больш-менш звычайнім
чалавекам і атоесамлівіць яго з «ісцінай»
з'яўляеца простай недаречнасці.

У скабінку людзкое думкі Ленін на-
ўнё амаль нічога новага. Гэтак звязы-
ягоны «філэзаўскія творы» ёсьце¹
запазычаныем, пры гэтым падхварбаваны
рэзкімі крыклівымі супіраўніц-
ціямі і разьведзеным у добрай долі дз-
магогі. Калі ходзіць пра палітычную
дзейнасць Леніна, пра ягоны канцеп-
цыі і тэорыі, а таксама практику ў пе-
рарудове грамадска-дзяржаўную ладу,
дых згаданая тут ягоная «чалавечая
звычайніцьць» можа выступаць толькі
у адмойным съявітле. З'яўленае да фак-
тату.

З пачатку свае палітычнае дзейнасці²
і дзяялітчных практикаваній уся
улага Леніна была звязвнута не на пе-
рабудову грамадства на больш-менш
справядлівых сацыяльных і палітычных
асновах, але выключна на захоп улады.
У гэтым пляне першымі ягонымі клопата-
тамі было стварэньне партыі, пры гэтым
партыі не масавага характару, але невя-
лікія групы фаховых рэволюцыйнай
інтэлігенты, абеднаныя жалезнай ды-
цыплінай і падпрадкаўнікамі дзяяліт-
чына самому-ж Леніну. Той, хто крху
дбаў пра лёс народу ў свяжы з гэтым
не аправдаўні ўсія таго змаганы, шляху
у рэволюцыйным змаганы, ні та-
кожа казармавай дысыпіліні з замаро-
жанай дзяяліт, ні дыктатарскіх зама-
шак Леніна, аўтаматычна атрымаўся або
за рамкамі гэтага партыі, або прылічыўся
да лягеру гэтак званага «дробна-буржу-

зъездамі» зъездамі й «вывіканачым»
ЦВК да звычайнае фікцыі, тэатральнае
занавесы, за якія пачынае маніпуля-
ваць ягонам асабістая рука ці рука ство-
ранае ім партыі. Падобныя зъмены на-
ступаюць і ўсіх іншых дзяялінках.
Адным словам, як прадаўдзіва не наядна-
разова заўважаў Пляханаў, Ленін быў
трым майстрам, які быў здолбы «аднай-
трукой даваць шчодра ўсё, а другой ўсё

гэта зноў забіраць назад».

Даречы, што можа мець супольнае за-
«ісцінай» ягоная выключнае стаўка на

сystэму аднапартыйнасці, на жалезнную

дыцыпліну і асабістую дыктатуру ў гэ-

той аднапартыйнай système кіраўніцтва?

У сваёй сутнасці такая пастаноўка

справы зъяўляеца антынароднай, ніз-

кім эгаізмам. Ня можна таксама бачыць

гэту «ісціну» ў ягоных абстрактна-ар-

хіткатурных канструкцый будучын-

мі, бо «ісціна» — надпартыйная непа-

людзкога грамадзства ёасбліві ў прак-

тычных кроках, якія ён пачынаў рабіць

тана ацэніваць і прадаваць чалавечы

у гэтым кірунку. Дабразычлівы чалавек

П. В.

Яго Эксцэнцыя біскуп Часлаў Сіповіч у Таронто

13 чэрвеня г. г. адведаў Беларусаў ка-
талікоў з Таронта ѹ ваколіцу духоўны
апіакун беларусаў каталіка на эмігра-
цыі Яго Эксцэнцыя біскуп Часлаў Сі-
повіч. Дэлегацыя беларусаў каталікоў
спаткала яго ѹ айцом Урбановіча на лёт-
нішчы яшчэ ў суботу 12 чэрвеня.

У наступны дзень, у нядзелью, Яго Экс-
цэнцыя разам з айцом Урбановічам

адслужылі съяву ѹшчу ў літоўскім

касьцеле, на якую прышлі на толькі

Беларусы такалікі, але ѿ шмат Белару-

саў праваслаўных. У часе багаслужбы

Уладыка Часлаў Сіповіч сказаў прыго-

жай глыбокае зъвесту казаны на

словы з съятой эвангеліі «...ідзіце-ж

і навучайце народы...», з якога вынікала,

што ўжо тады, калі былі сказаны

гэтыя съяўтыя слова, пад словам «наро-
ды» разумеліся ўсё народы ѿ іх мо-

вы, а значыць і мы — Беларусы.

Пасля багаслужбы съяўтыя ў вер-
нікі сышліся ѹ прыкасцельнай залі пры-
каве, каб пазнаёміцца ѹзаемна ѹ пагу-
таўшчы. Уладыка гутарыў ѹ дзяціні, і з
дарослыні, якія дзякалі за адведыні,
багаслужуба ѹ казаныне. Але збліжалася

3-я гадзіна, на якую Галоўная Управа

ЗВК запрасіла на абед у Беларускі Рэ-

літгійна-Грамадзкі Цэнтр дастойных гас-
цей і ўсіх прысутных, таму прыемны

гутарык трэба было канчацца.

У залі Беларускага Рэлігійна-Грамадз-
кага Цэнтра спаткалі дастойных гасцей
з хлебам солью скратор Галоўной Управы

ЗВК д-р Раіса Жук-Грышкевіч і старшыня Таронтоўскага Адделу ЗВК

сп. В. Касцюковіч ды запрасілі іх

у ўсіх прысутных за застаўленыя ежай

стальнасці тэлесамі.

Бяседа была распачата малітвой, якую

сказаў Уладыка Часлаў Сіповіч. Віталі

дастойных гасціяў карткі прамовамі

д-р В. Жук-Грышкевіч, гаспадару дому

сп. М. Ганко і настаяцель царквы сьв.

Кірылы Тураўскага айцец пратарей М.

Манукевіч.

Уладыка Часлаў Сіповіч падзякаваў

за прыняцце гасцініцай, а пазы-

ней, на просьбу прысутных, зрабіў да-

Н.Т. 11237. Phone: EV 2-4160.

З в а р о т

Галоўная Рада Беларуска-Амэрыкан-
скага Жаноцкага Т-ва па пастаўліві сабе
зданыне на сёлетні год арганізація уста-
вічную выстаўку народнага мастацтва,
каб прышомніці сваім і пазнаёміць чуж-
жых з культурным скарбам нашага на-
роду.

Выстаўка будзе абытама ўсіх галін
народнага мастацтва: адзежу, тканіны,
вішнікі, кераміку, абрэзы і г. д. Яна
будзе паказацца там, дзе будзе найбо-
лій карысная. Іншыя беларускія асярод-
кі будуть магчы яе пазычыць, калі будзе
патрабу.

Гэтай ветлав зварачаемся з просьбай
памагчы нам пры ўжыцці зъянені на-
шага пляну. Для выстаўкі патробы

мае месцасцій Бел.-Амэр. Жаноцкага Т-ва.

Загадзі дзякуюм за кожную памогі і про-

сім зварачацца ѹ гэтымі справамі да Сп. Ве-

ры Бартуль (193-

„Джамалумгма“ Алексея Карпюка

Паслабленыне партыйнага кантролю над падсавецкай літаратурой ня прынесла пісьменьнікам Беларусі поўнай творчай свабоды. Партыйны суб'ектывізм і эгаізм, афіцыйна называны «соцрэализмам», застаўца адзінам дазволеным мэтадам падсавецкай літаратурнай творчасці. Таму ўсіх жанрах літаратуры апісаныні падзея, асабліва тых, што адбываюцца ў савецкіх іздымах, або мелі палітычныя характеристары, усе яшчэ пазбаўлены аўтактычнасці й праўдзівасці. Такія творы, пісаныя ў падтрымку партыйнай палітыкі, ня могуць захапіць масавага чытальца, ня могуць выклікаць у ім успаміну аб перажыцтві. Яны нудныя, ад іх не хвалішам, нясумленнымі падтасоўкамі і ляжкоўкай. Таму ёй лёс такіх твораў недаўгавечны. Пра іх звычайна або зусім забываюцца, або пачынаюцца іх перапрацоўвальцаў у мамант зъемныя палітычнага курсу, што ў савецкіх умовах адбываюцца даволі часта.

Здараецца, аднак, што той ці іншы пісьменьнік здабываеца на больш аўтактычнасці й крытых насынятых падзеяў і такі твор з першых радкоў прыкрувае да сцягі ўлагу чытальца. Вознем, напрыклад, аўтабіографічны нарыс беларускага пісьменьніка Аляксея Карпюка «Мая джамалумгма», апублікаваны ў другім нумары часопісу «Маладосьць». Карпюк апісвае некаторыя маімэнты з свайго жыцця. Але апісвае так праўдзіва, што чытальцу яму поўнайсці давяраю. Гэта адзін з нешматлікіх біографічных твораў беларускай савецкай літаратуры апошняга часу, дзе аўтару удалося паказаць амаль зусім несфальшаваную жыццёвую праўду. Дапамагло Карпюковаму нарысу ў тоў, што ён нават найбольш трагічныя сітуацыі падае з добраі дозай гумару.

Аляксей Карпюк нарадзіўся ў жыў ў Захадній Беларусі. Ягоны бацька меў 18 гектараў ворнай зямлі і 13 гектараў батота. На савецкіх ўмовы — гэта кулак, клясывы вораг. Але падпольскай акупацыйнай байдзька быў гарачым прыхільнікам савецкай улады, актыўным камуністычным дзеячом — сакратаром партыйнай ячэйкі. Гэтыя аbstаваніі былі прычынай шматлікіх трагічных і трагікамічных сітуацыяў.

Вось як апісваў аўтар настроі жыхароў ягонаі мясцовасці — іхныя спадзіванія на савецкую ўладу і расчараваніні:

«Пагражала хлопчу турма за палітычную дзеяньсцю — ён ўцікаў на ўсход. З гарачкі ажэніца маладыя, убачыць, што ў іх ні кала, ні двара, ні работы — байдзь на ўход; там усім хоціць і работы і прытулку. Тыя, хто ўцічы ня мог, пачыналі сябе: нічога, тут Пілсудзкі, але ён нас ёсць! Радзіма. Ва ўёлінені нашых людзей яна была раем на зямлі, дзе цякуць малочныя рабі, людзі ходзяць і жывуць у палацах. Ого, савецкія людзі ўсё могуць: нельга было выхыць пырнік з палёу, то скрыжалі яго з пішаніцай, і здымалі па сто цэнтнараў з гектара!»

Корзюк наагул нямаведама дзе. Я можа ў запраўды пасыпляць сябе зь імі.

Хачу найперш зазначыць вам, што перад ворганамі я ня дрыжу гэтак, як вы, і не стражукося перад імі, я не бокісіх, бо ня маю грахоў і, значыцца, стаўца да іх зынажважліва або поўзаць перад імі, у мене няма нікіх падставаў. Яны выконваюць сваю функцыю, як мы павінны выконваць сваю. А вы, таварышы дырэктар, перадалі сваю функцыю вашаму шэфу!

— Ці не даволі-б вам прыціскаць тут мяне, я вам не хлапчук, а, здаецца, трошкі старэйши ў вас бальшавік! Вы, а я, як вы, і не стражукося перад імі, я не бокісіх, бо ня маю грахоў і, значыцца, стаўца да іх зынажважліва або поўзаць перад імі, у мене няма нікіх падставаў. Яны выконваюць сваю функцыю, як мы павінны выконваць сваю. А вы, таварышы дырэктар, перадалі сваю функцыю вашаму шэфу!

Дырэктар разліваны, падняўся з крэсла і пачаў бегаць па сваім габінэце. Ад таго, што габінэт быў занадта малым, усіго некалькі кроکаў, дырэктар часта павяртаўся і выглядала, што ён топчыца на месцы, тыкаеца то ў вадну, то ў іншую гэтах званых ворагаў народу.

Сакратар партарганізацыі спакойна назіраў за ім.

— Адно тое, што між намі няма паразменыня, ужо пагражжае нам абоім. Прашу зразумець гэта. Што-ж тычыца вашага закіду, скажу — я, як мага, абараняю нашу ўстанову! Забыўшыся на ўсё ўзаемныя крываўды, прапаную разам працаўцаў панавому!

Сакратар працягнуў руку Мэльцару. Той падаў сваю, і гутарка паміж імі пачалася больш лагоднай.

— Маю колькі канкрэтных прапаноў. Абавязкавае падбеларуску! Чаму гэта важна? Наш шэф адвінавае нас за нацыяналістычныя настроі сярод нашай моладзі. Каб гэта гэта стала запраўды, мы павінны задаволіць зааконеніем нацыянальных патреб беларускай моладзі. Мы працуем у больш складаных умовах, чым наші рускія таварышы, дзе нацыянальная пытанія фактычна не існуе. Далей — так сказаць, паграничнае палажэнне! Мы ў падсуседзях у капиталістычнага сьвету. Гэты сівер будзе заўсёды нас

стайся ягоны бацька — сакратар партарганізацыі, але кулак.

Яшчэ большую трывогу выклікалі чуткі, што савецкая ўлада пачала саджанці ў турмы і фізычна ліквідаваць былых каратжнікаў польскіх турмаў, якія ўцяклі ў СССР.

Карпюк піша:

«Ралтам папаўзлі чуткі, быццам былыя каратжнікі са Страшава, што ўцяклі ў СССР, ворагі народу! Людзі дзвіліся спачатку, пасікаўшы плячамі.

— Місіц, так траба, у Маскве разумнейшыя за нас. Ведаюць, што робяць! — уздыхаючы, пашылі тады сябе мае землякі.

Ніяркметна для самых сябе некаторыя таксама пачалі прыглядзіцца адзін да другога і недавяраць. Сталі шукадаў ворагаў у сябе. Сусед пачаў насыцца-жана прыглядзіцца да суседа, брат — на верыцца брату, сін — бацьку.»

Выконаваючы інструкцыі Масквы, у камуністычным падпілі заходніх Беларусі ад падзораніні перайшлі да дзеяння. У выніку «бруднай падазроніці», якія аўтар, ягоны найлепшыя сябры, «шыгеры камуністы», «празвакіні атрымаў кулю ў скроню» ад свайго іншага былога сябры. Гэтае палажэнне адлюстроўвала ў мініятуры ту атмасферу, якую панавала тады ў Савецкай Беларусі і ўсім Савецкім Саюзу.

Але нічога не пераконвала наўнага камуністычнага актыўіста — Аляксея Карпюка. Ён зыбірае сярод насыніцтва горшы ѿ харчы для рэспубліканскай арміі. Нават сам гароў душой пашацца дабраахвонікам у Гішпанію, але перашкодзіў бацьку.

Ніямецка-польская вайна. Заходнюю Беларусь займаў савецкая армія. Аляксей Парпюк паступае ў Наваградзкое пэдвучылішча. Хоча паступіць таксама ў камсалом, але яго ня прымічаюць, бо ў бацьку многа гектараў зямлі. З-за гектараў паяцярпіў і бацька. Яго аблакі кулацкім падаткам. Заслугі ў камуністычным падпілі змаганіні ня былі ўзятыя пад узalu.

Усе апісаныя Аляксеем Карпюком гучыць прайгадваюць, што так яно было ў запраўднай сітуацыі.

Але пачынаецца савецка-нямецкая вайна. Карпюк, далей верны камуністычным ідэалам, бярэ ў ёй актыўны ўдзел па савецкім баку.

*

Нядайна ўвесі сівер адзначаў 20-ую гадавіну перамогі над гітлеравскай Нямеччынай. Асабліва гучна гэтае гадавіна была адзначана ў Савецкім Саюзе. З гэтай нагоды газеты ю часапісы былі перапоўнены ўспамінамі аб герайчным змаганні жаўнеру савецкай арміі і савецкіх партызан. Пачалі нават выхавальніцы заслугоў органам дзяржавай бясьпекі ѹ самога Сталіна ў перамозе над гітлерызмам. Але ніводным словам ня была адзначана тая жорсткасць і не-

правакаваць, упльываць на нас і шкодзіць нам. Не забывайма Польшчы, мы працуем там у Заходній Беларусі, і што тычыцца беларускага пытання, дык мы мусім быць у гэтым сэнсе прыкладам для наших заходніх братоў, прыцягальной сілай!

Сакратар партарганізацыі на момант спыніўся і, пазіраючы ў очы дырэктару, дадаў:

— Таварыш дырэктар, давайце працаўца так, каб у нас ня было ніводнага арштаванага!

— Згоды, калі гэта будзе залежыць толькі ад нас.

Дырэктар быў ніяма зьдзіўлены хлапецкай наўнасцю сакратара партарганізацыі.

17.

Неверагодна бывае верагодным. Так і з Раманам Корзюкам. Есць людзі, якія ніколі ня турбуюцца за свой лёс, ідуць наўпрасткі, куды іх вядзе іхнас хаченіне, і толькі дзвіну даешся, як выносіць іх нейкай няведамай сіла з самых неверагодных аbstавінаў. Але гэта здарается хіба толькі з маладымі людзімі. Гэта заўশчынія людзі, і можа найшчасливейшыя ў сівеце. Здаецца, што не яны самі дбаюць аб себе, а нехта іншы вядзе іх, і яны праходзяць роўна гэтулькі, колікі ім адведзена. Падобных людзей нагадваў сабою і Раман Корзюк. Ідуць ў Польшчу, Корзюк ведаў, што ён не застанецца там, але ўсё-кі ўшоў, як-бы яго пхалі туды. Прывёўшы самю ў Польшчу, ён лічыў, што сваё заданне выканану, і, такім падкам, пачаў сябе свабодным, нікому непатрэбным чалавекам. Сям'я больш яго ўжо ня звязвалася. І Корзюк захацеў, — як вырэштую, а захацеў, — пайсіці назад. Гэтае хаченіне было нагэтулькі вялікае, што навет аднае лішній гадзіны ён не хацеў быць у Польшчы. Ён, канечні, і ня думаў складаць нейкай ахвяру на аўтар Польшчы, якія дамагаюць польскія чын. Сваёй ахвярнасцю Корзюк не здабываеца сабе ласкі. Польскі чын спадабаўся яму сваёй высокай іздынай. Калі высокі польскі чын загаварыў у часе допытаў аб герайчыме польскіх сіноў і дачок, якія звязваліся з Гітлером. Корзюк захацеў, — як вырэштую, а захацеў, — пайсіці назад. Гэтае хаченіне было нагэтулькі вялікае, што навет аднае лішній гадзіны ён не хацеў быць у Польшчы. Ён, канечні, і ня думаў складаць нейкай ахвяру на аўтар Польшчы, якія дамагаюць польскія чын. Сваёй ахвярнасцю Корзюк не здабываеца сабе ласкі. Польскі чын спадабаўся яму сваёй высокай іздынай.

справядлівасць, якую ў часе ў пасыль вайны цярпелі з боку савецкіх уладаў навет тых, хто праліваў кроў за савецкіх інтарэсы.

У савецкай прэсе ў мастацкай літаратуры ўжо ўздымаліся некаторыя пытаніні нязвичайнай падзоранасці й жорсткасці вышэйшага камандавання ў дачыненні да жаўнеру, вышэйшых уладаў — да падтараціўных. Возему абаронцаў Брестскай крэпасці, якіх савецкай літаратуре ўзыніла да легендарных постасцяў. Толькі прыгладкам, калі пісьменьнікі началі цікавіцца лёсам жыўшых абаронцаў крэпасці, высьветлілася, што тых з іх, якія трапілі ў палон да немцаў, апінуліся пазынай сірэдзіны ў савецкіх канцлагероў.

У савецкай пісьменніці Карпюк піша:

«Ралтам папаўзлі чуткі, быццам былыя каратжнікі са Страшава, што ўцяклі ў СССР, ворагі народу! Людзі дзвіліся спачатку, пасікаўшы плячамі.

— Місіц, так траба, у Маскве разумнейшыя за нас. Ведаюць, што робяць! — уздыхаючы, пашылі тады сябе мае землякі.

У сваёй біографіі пісьменьнік Карпюк падае новыя падобныя факты. На прыкладзе сваёй сініцы, якую ўзялі да жыцьця і адвалі. І заўёўда ў вікурах вякоў ў ягод, У зямной непагодзе суворай, Вылучала міх іншых мой мужына народ. Беларускія роднай мова.

Мой народ прадстаўляе сваёй народнай мовай

Скарыну

І пахваліць за мудрасць Мясціславу. Каліноўскага імя навокал гучыць,

І Купалы і Коласа слова, — Новучыла ѹх краі беларускі любіль

Беларускія роднай мова.

Мой народ ганарыца сігнонія сваім

Партызанскім праваслаўным краем.

У вялікіх біседах прадаў сіверам

Дэлегаты яго выступаюць.

Дык чаруй-жа людзей паміж мовай

другіх

Ці ня сорамна, дзядзька Шырма?

У сяголятнім студзені ў Менску адбылася так званая дэкада расейскага мас-тацтва ў БССР. Пад ёй там цяпер разумеючыя звычайнай гастролі тэатраў савецкай і польскай масквы па гародоў ейных каланіяльных нарадаў. З гэтага прычыны на старонках бэсэсраўскіх газетаў звязалася ладне акафістка, якім бракую пачуцьця на толькі нацыянальной, але і чалавецкай годнасці. А паміж імі адно з першых мейсціў па свайму прыслучніцтву займае артыкул Рыгора Шырмы з паказальным назовам «Калі ласка!», зъмяшчаны ў газэце «Советская Беларуссия» ад 10 студзеня г. г.

Свой вернападданы твор Рыгор Шырма распачынае ўрачыстым лёзунгам: «Наш саюз з вялікім расейскім народам уходзіць сваім карэннем у далёкае мінулае». Ці хіба гэта адпаведае прайдзе? Няма тут нават патрэбы спасылаца на шматлікія гістарычныя факты, бо цалкам хопць створанага народам фальклёру. І можа лепши было-б замест «Калі ласка!» націянуць паміж дзявюма вежамі 13-цінавярховых дамоў на менскай Прывягзанай плошчы вялікі транспарант з беларускай народнай прыказкай:

— Тату, тату, лезе чорт у хату
— Дарма, сынку, абы не маскал.

Ня дроніца было-б таксама, каб дзяржаўная акадэмічная капэля пад кіраўніцтвам Рыгора Шырмы прывітала яничную звычайную плятформе маскоўскіх гасцьці, продкаў якіх нашыя працівустрацілі са зброяй у руках, цывіламі беларускай народнай гістарычнай песні:

«Масква стала нараакі,
Места Воршы пакідаці,
А як з Воршы уцікалі,
Речку невялічку пракліналі:

— Бадай ты, речка, сто лет высыхала,
Як наша слава тутака прапала»

Зъгіначыся ў сваім аліўным артыкуле ў круж перад Москвой, Рыгор Шырма спрабуе забрудзіць съветы вобраз нязломнага змагара за Беларусь, съзвірджаючы, што «Кастусь Каліноўскі — вучань і пасльядоўнік расейскіх рэвалюцыйных домакрататаў». Няўжо? Усе мы ў сваіх сэрцах, да апошняга іхнага тыхканья, пераходзім ягоныя перадсъмартотныя словаў:

«Беларусы! Браты мае родныя!

3-пад шыбеніцы маскоўскай прыходзіцца мне пісаць да вас»
— і далей —

«Бо я табе з-пад шыбеніцы кажу, народзе, што толькі тады зажывеш шчасльіва, калі над табой маскаля ўжо на будзе»

Асабліва захапляцца Рыгор Шырма пад Віленскім настаўніцкім інстытутам, бо, маўляў, ягоныя студэнты літаральна нядасыпалі въвчуючыя расейскую культуру і таму, бышчам, добра яе ведалі. А між тым сам сябе ў гэтым сэнсі падважвае. Так ён піша: «Незабывальны рэпінскі «Палінушкі», які аба-

пёрся на агарожу недзе калія Прывіці». Ну навошта даршты распранаца на вачох у расейцаў, якія бяз сумлеву ведають гэтыя малюнакі, што знаходзіцца ў Трэцякоўскай галерэі ў Маскве?

Не «Палінушкі», а «Беларус». І не з-пада Прывіці, а з-па-над Дзьвіні. Свой эпід «Беларус» Рэпін напісаў у 1896 г. пад Віцебскам, у майёнтку Здраўнева, на беразе Дзьвіні. Калі ейнага грымнога парагу Закладзені. Ягоны тыштвы «Беларус» з адзабальнай самавітасцю, з пачуцьцем чалавецкай годнасці, з гонарам і без варожасці глядзіць на вас. Няхай на ім саматканая, але разам з тым беласънжнай світкі, падпірзанай сматканым, але прыгожым каліровым пасам з кутасамі, аднак ён, трапна адбіты й памастацку адкрыты I. Рэпіным, нічым не падобны да рэпінскага ж «Мужычкі з палахлыў» (1877 г.), з якога, даречы, усе калаўкі падабрали затукальныя бэсэсраўскія паслугачы масквы.

Прафаче, дзядзька Шырма, але-ж другую няпрыемнасць вялікім падклады студэнтам Віленскага настаўніцкага інстытуту, калі пішаце, што ім дужа падабаўся наступныя радкі з Лермантаў:

«Лучем руманого заката
Твой стан, как лентой обовью»

(Румены прамен сонца на заходзе аўвіне твою постаць, як істужка).

Значыцца кепска, вельмі блага яны ведалі Ю. Лермантаў, абраўша зь ягонаі дасканалай творчасці выпадковы альбомны образ. І ці не зрабілася за вас няўмёк расейцам, калі толькі яны, хай сабе зь нязвычайнай для іх ветлівасці чыталі ваш артыкул у «Советской Беларуси»?

Мы далей арганічна на ўстане падзяліць бязмежную радасць Рыгора Шырмы з тае прычыны, што «вялікі пралетарскі пісменнік» Максім Горкі захапіўся творам Янкі Купалы «А хто там ідзе», пераклалі юго на расейскую мову дадаюды иму адначасна годнасць беларускага... гімні. Да гэтага добра твору трэба падыходзіць, цяпер у гісторычным пляніне. Ен быў напісаны Янкам Купалам яшчэ ў нашаніўскія часы, калі падбітія Беларусы марылі не пра незалежнасць, а пра тое, каб, хоць — «людзім звядца». Магчыма ўласніе тымі «А хто там ідзе» і спадабаўся расейцу да апошній кроўкі крэвы, Горкаму, які, мабыць, спадзіваўся, што далей гэтага сціплага жаданьня Беларусы на пойдуть. І нікага дзіва ў тым, што гэты верш ніколі ня будзе беларускім гімнам, як на стаўся ім і «Ад веку мы спалі». Аднак справа нават і на ў гэтым, а можа... акурат у гэтым.

Максім Горкі, у сувязі з вершам «А хто там ідзе», у сваім лісьце да М. Кацубінскага паблажліў ахаркітрававу Янку Купалу й Якуба Коласа, як — «славные ребята». У бэсэсраўскіх выданнях гэтыя «ребяты» зъяўгнілі дышлямітчына ў хлусьліва перакладаючы, як — «хлоўцы» замест даруйце, адпавед-

раў. Трэба было прайсці дужа камяністую, глухую і дзікую мясцовасць. Нікіх сялібаў нідзе ня было. Ішлі не гамонячы. Неўзабаве наткнуліся на нейкую будыніну. Зайшлі. Святла ня было. Паліак прывітаўся палаціўскі. Яму адказала на тый жа мове жанчына, па голасу — маладая. Раман нічога ня мог разгледзець у цямрыні, застаючыся стаяць ля парагу. Пасыля кароткай гаворкі, жанчына затупацела, і хутка ў кутку за съязцілася газоўка. Раман аж аслупінен: наспураць сябе ён пабачыў не жанчыну, а падлетка гадоў чатырнаццаці. Гэта так няпрыемна ўразіла Рамана, што яму ўсё здалося ту падзороным, няўпумі і небяспечным. Агледзеўшыся, Раман здзівіўшы, што ў хаце няма ніводнага вакна, ці можа яму толькі так здалося. У кожным разе, адчуванье было — бышчам ты ў падвале, ці ў якім скляпенні. Праваднік сігануў на перад і сеў за маленкі столік, запрасіўшы і Рамана.

— Падай гарэлкі! — зъяўрнуўся праваднік да падлетка ўжо папольску. — Хочацца трохі выпіць.

Піў паліак, аднак, ня «трохі», а куляў чарку за чаркай, змушаючы і Рамана.

Але Раман ўсё адмаўляўся.

— Пі, кажу, ўсё роўна плаціць будзеш ты!

Раман стаяў на сваім.

— Ня хочаш — на трэба! Часу ў нас няма, — і паліак падніміў, коўтнушыўся напасыльдак яшчэ адну чарчу. — Зыгмундзік, дай пляшку на дарогу!

«Зыгмундзік» паставіў пляшку на стол.

— Ну, плаці, браце! Ня так-же я цябе вяду! Колькі ка-штуе?

«Зыгмундзік» сказаў.

Раман выняў з кішані сваё партманэ і заплаціў злотым. Вышлі.

— Я бачыў у пана досьці ладна грошай. Не пашкадавалі табе! — азваліўся сур'ёзна, зусім пацвярдзіўшы праваднік, які ў гэтым нюхаваў.

Рамана скалынула. «Прывёў сюды, каб ня весьці далей».

— Пану злоты больш не патрэбныя. Праз паўгадзіны пан будзе на тым баку.

Раману адлягло. Ранейшая думка здалася яму съмешнай, ён навет засароміўся сваёю страху перад паліаком. Аддаў усе грошы, якія ў яго былі — і польскі і савецкі.

— Савецкія грошы хай пан трывама сабе на дарогу. Яны мне ні да чога. Я ведаю, што ў пана яны ёсьць.

нага ім тэрміну нашай мовы — блазнота. Ці адважыўся-б Максім Горкі так называць сваіх сучаснікаў у расейскай літаратуре — Лівія Талстога, Чехава, Буніна, Куприна, Андрэева да іншых? І яныма ў гэтым ягоным выказваніні нічога апрача расейскай вялікадзяржайнай пагарды да «нейкіх» беларускіх дудароў.

А можа я ня маю раціў? Магчыма й дагэтуль беларускі народ марыць пра то, каб — «людзім звядца»? І згадвацца перадусім наша добрая беларуская моладзь на чужыне, якая, таму яна і моладзь, любіць часам пазабавіцца. Акрамя тутэйшых танцаў яна ведае й паважае свае родныя скокі — «Лівоніху» і «Мяцеліцу», «Бульбу» і «Юрачку», «Гняваш» і «Калаўрот» да ладне іншых. Ктошт удзелу аднаго дзіцяці ў калёніі выносіць чатыры з палавін ангельскіх фунтаў. У гэтую суму ўлічаны памешканы і ўтрыманы, уключаны з вячэра ў суботу 31-га ліпеня ў абедынікі падзелю 8-га жніўня (заканчэнне ў ад'езд).

Кошт удзелу аднаго дзіцяці ў калёніі выносіць чатыры з палавін ангельскіх фунтаў. У гэтую суму ўлічаны памешканы і ўтрыманы, уключаны з вячэра ў суботу 31-га ліпеня ў абедынікі падзелю 8-га жніўня. Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дзіцяці бацькі павінны пакрыць асобна.

Кошты падарожжа ў асабістых выдаць дз

Рэха Сакавіковых святкаваньняў

У Кангрэсе ЗША

47-ыя ўгодкі абвешчаныя незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі знайшлі шырокі водгук у Кангрэсе ЗША. Газета «Беларус», якая выдаецца ў Нью-Ёрку, у сваім сакавіковым-красавіковым нумары паведамляла:

«Калі ў 1963 годзе з нагоды сакавіковых ўгодкі было ў абедзьвюх палатах Кангрэсу 12 прамоваў, а ў 1964 годзе — 24 прамовы, то сёлета было іх аж 38: 6 у Сенате й 32 у Палаце Рэпрэзэнтантата. Яны былі сказаныя між 22 сакавіком і 1-ым красавіком, але найбольш іх было ў дзень 25 сакавіка — аж 27 прамоваў..

«Апрача гэтага, прынятая на ўрачыстай Акадэміі ў Нью-Ёрку з нагоды ўгодкі абвешчаныя Незалежнасці Беларускі Рэзільюнцыя была ў готы-ж дзень прачытаць на Сенате сенатарам Якубам Дзякевісам і двойны ў Палаце Рэпрэзэнтантата — кангрэсмэнам Паўлам Крабсам і кангрэсмэнам Джонам Дынгелем. Таксама і ў «Кангрэсавым Рэкордзе» Рэзільюнцыя гэтая была надрукаваная аж трох разы.

Гэтакім парадкам, сёсі ў абедзьвюх палатах Кангрэсу ў дзень 25 сакавіка фахтыгна выміліся ў магутную маніфестацыю прыязні да Беларускага Народу і сталіся зыгчым актам маральнага ю падтрымання ягоных нацыянальна-вызвольных імкненняў».

Прыгаданы нумар газеты «Беларус» абымаў 12 старонак і змяншчай перадрук з «Кангрэсавага Рэкордзе» на англійскай мове ўсіх сёлетніх выступленій сенатарамі і кангрэсменаў.

Лёс Анджэлес (ЗША)

Беларуская грамада Лёс Анджэлесу і ваколіцаў 47-ыя ўгодкі абвешчаныя незалежнасці БНР святкавала ў нядзелю 28-га сакавіка. Святкаванне было налаўжана супольна Беларуска-Амерыканскім Задзіночаныем і Беларускім Кангрэсавым Камітэтам.

Малі танцоркі выконваюць беларускі народны танец

Мэльбурн (Аўстралія)

Сёлета Беларускі Камітэт у Мэльбурне, плянуючыя святкаванье 47-ыя ўгодкі Сакавіка, адыйшоў ад старой традыцыі ладзіць толькі акадэмію, а вырашыў, дзеля заахвочаныя да большай прысутнасці Беларуса на Акадэміі, наладзіць пасыль, яе танцавальну вечарыну. З увагі на пост — перасунулі святкаванье на 6-ту травня, калі гэтае святкаванье ў адбылося. Гэта, нажаль, сябе не апраўдала. На вечарыну людзей сабралася больш, як на акадэмію, хоць адно ў другое адбывалася ў той самай часі. Гэта трэба падкрэсліць дзеля таго, каб ў будучыні Камітэт пры ладжаныні ўрачыстасцю клапаціцся пра больш атракцыйную праграму.

Залі, у якой адбылася Акадэмія, была ўдзкаравана беларускім і аўстралійскім сцягамі. Уваходзячым прыштыльвікам бел-чырвони-белы існужакі. Акадэмію адкрыў старшыня Камітэту. У дзяжайшай прывітальнай прамове ён закрануў сутнасць Сакавіковага Акту на фоне сучасных падзеяў, і спінчыўся на значнай нацыянальнай святкаву, арганізаваных штогоду, і якія ўжо былі праведзеныя і ў гэтым годзе, звязралочы ўгаву на актуальнасць Сакавіковага Акту і на нашыя магчымасці ў будучыні.

Далей — сп. У. С. прачытала змяншчыны даклад, у якім праналізаваў падзеі, што папярэдзілі, адбыліся ў часе ягельніцы абвешчаныя Сакавіковага Акту, і падкрэсліў патрэбу далейшага змаганьня за вольную ў незалежную Беларусь. Падаючы апісаныя сучасніка і ўдзельника абвешчаныя незалежнасці БНР, паклэдчык адтварыў жывы вобраз Менску раніцай 25 сакавіка 1918 году і даў магчымасць прысунутым глыбей узманіць у сведамасці падзеі гэтага важнага дnia.

Пасля прапановы старшыні Камітэту, хвілін пасыльны ўдзельнік ўрачыстасці ўшанавалі памяць тых, што загінулі ў змаганьні за незалежнасць Беларусь.

Супольным адсльвяннем беларускага нацыянальнага гімну Акадэмія была закончаная.

Урачыстыя малебныя за Беларускі Народ былі адслужаныя а. Аляксандрам Кулакоўскім у БАПЦаркве на Норз Мэльбурне і а. Мадэстам Яцкевічам у англіканскай царкве на Ст. Альбанс.

М. Н.

Ашава (Канада)

Ашава — гэта прымысловы горад з насельніцтвам каля 60 тысяч — якіх 30 міль ад Таронта. Жымы там досьць вялікай калёнії Беларуса, значны працент якіх сведамыя нацыянальна ў актыўных ў беларускім грамадzkім жыцці. Яны стварылі мясцовую беларускую арганізацыю «Самапомачу».

У мінульых гадох ашавацы прыяжджалі ў Таронта на святкаванье ўгодкі незалежнасці Беларусі. У гэтым годзе яны пастанавілі зрабіць святкаванье ў Ашаве. Патрацавалі, відаць, нямала, бо святкаванье мела багатую й добру прадмуманую праграму.

Перад святкаваньнем цэлая беларуская делегацыя ў складзе спадара Г. Харэвіча — старшыні «Самапомачы», спадарын Мацкоўскага спадароў В. Харэвіча і А. Маркевіча адведалі мэра Ашавы Ліамана Гіфорда й дабіліся ягонага дазволу, каб у дзень 25 сакавіка на гарадзкай ратушы, поруч з канадzkім сцягам, быў вывешаны беларускі нацыянальны сцяг.

Мясцовыя газеты «Дэз Ошава Таймс» з дня 25-га сакавіка зъмісьціла здымку беларускай делегацыі з мэрам Гіфордам, якому гэта дэлегацыя (усе ў нацыянальных відзялінках) паказвае распасцёрты бел-чырвона-белы сцяг. Апрача гэтага надрукавалі адумысловы артыкул, прысьвечаны беларускаму сцягу незалежнасці, падаючы інфармацыю аб Беларусі і яе гісторыі.

Святкаванье адбылося 28-га сакавіка. Раніцай была адслужаны ўрачыстая літургія айцом пратарераем М. Мацукеўчам у саслужэнні з украінскім сцягатаром у мясцовай украінскай праваслаўнай царкве. А. Мацукеўч сказаў казаныне прысьвечане 25-му Сакавіку.

Урачыстая акадэмія адбылася папаўдні ў царкоўнай залі, перапоўненай мясцовымі прыежджымі Беларусамі, з вельмі багатай праграмай — з узделам ашавскіх сілай, а таксама й таронтонскіх — з ЗБК й БНА.

Акадэмія началася канадzkім гімнам, ды калектыўнай малітвой «Магутны Божа» ў выкананні дзярўчакат у нацыянальных відзялінках. Адчыніў акадэмію старшыня «Самапомачы» спадар Г. Ха-

рэвіч. Кіраўніком акадэміі быў спадар Я. Пітушка, а адказнымі за мастацкую частку спадар В. Лішчонак.

Даклад на тэму дна паангельску зрабіў спадар К. Акула, а другі даклад падбеларуску зрабіў спадар Г. Беразоўскі. Абодва даклады былі цікавыя ў зъмісту. Далей ішлі прывітальні ад мэра Ашавы й гарадзкай управы, а таксама ад канадzkіх уладаў. Ад Украінцаў віталія з прамоўцам — ад украінскіх арганізацій. Было ў шмат пісьмовых прывітальні — беларускіх і канадzkіх — у тым ліку ад прэм'ера Канады Пірсона й лідара апазыціі Діфэнбэкера.

Другая частка — мастацкая — складалася пераважна з беларускіх народных песьняў і танцаў на выкананні дзяцей школьнага віку ў падросткаў 1. «О Беларусе маг шышины» — дзут, прыслалі візігатар для Беларуса, беларускія дзяячы.

Падрыхтоўка да святкаванья і да сустрэчі дастойнага гасцініці заняла шмат часу. У міжчасе было атрыманае паведамленне, што Чыкароў мае адведаць старшыню Галоўнай управы БАЗА д-ра Станіславу Станкевічу.

Д-р Станіславу Станкевічу пайнфармаваў чыкагскую калёнію пра

Парафіяльнае свята ў Чыкароў

У другой палове травня жыцьцё беларускай калёніі ў Чыкароў значна ажыўілася. На 23 травня было заплянавана дзяйніцца дзесяцігоддзідзе юбілейнае беларуское парафіі ў Чыкароў. Святкаванье супала з прыездам у Злучаныя Штаты Генэрала закону айцоў Марыяна Генэралам гэтага закону, які мае ў Злучаных Штатах некалькі манастыроў, аж 3 прамоўцы — ад украінскіх арганізацій. Было ў шмат пісьмовых прывітальні — беларускіх і канадzkіх — у тым ліку ад прэм'ера Канады Пірсона й лідара апазыціі Діфэнбекера.

Іго дастойнайсць Япіскап Часлаў Сіповіч 23-га травня ў час службы ў царкве Хрыста Спаса і сказаў прынадобнае казаныне.

У часе супольнага абеду Япіскап Часлаў Сіповіч гаварыў пра беларускіх рэлігійных справы. Пасля ў ангельскай школе ён звязрэнісѧ да шматлікіх прысланых амэрыканцаў з заклікам больш цікавіцца беларускай культурай і пра лемамі беларускага народу.

Пасля абеду не абышлося бяз чыкагскіх песьняў і танцаў.

Я. Чарніцкі

ФОНД РАЗБУДОВЫ

ШКОЛЫ СЬВ. КІРЫЛЫ ТУРАЎСКАГА ў ЛЕНДАНЕ

Гэтым звязрэнісѧ да ўсіх суродзічаў з гарачай просьбай да памагчы сабраў гроши на разбудову нашай беларускай школы ў Лэндане.

Маюмо ўжо большія кандыдаты чым месец. Дзеля гэтага неабходна начаць як найхутчэй пабудову новага дому.

Патрабна нам сабраў 30.000 ант. фун. Адпаведны пляц для школы ў нас ужо ёсць.

Браты! Вялікая мэта перад намі: да памажэце!

Усе ахвяры просім прысылаць на адрес Кіраўніка школы:

Rev. J. Hermannovici, Marian House, Holden Avenue, London. N. 12. England.

Часлаў Сіповіч
Бл. тыт. Марыямітанская
Апостальскі Візытатар Беларусаў
а. Леў Гарошка, Рэктар
а. Язэп Германовіч
а. Аляксандар Надсон

У ВЫДАВЕЦТВЕ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

АБО У НАШЫХ ПРАДСТАВІКАЎ

заўсёды можна набыць наступныя кнігі:

Янка Купала. СПАДЧЫНА. Выбар песьні з крытычным артыкулам Ст. Станкевіча. Бач. 564. Цана 7, 9 або 11 ам. дал. (залежна ад вокладкі й паперы).

Янка Купала. ТУТЭЙШЫЯ. П'еса з крытычным артыкулам Р. Склюта. 83 бач. Цана 1 ам. дал.

Янка Купала. РАСЬКІДАНАЕ ГІЯЗДО. Драма з крытычным артыкулам Р. Склюта. 58+XV бач. Цана 1 ам. дал.

Якуб Колас. НОВАЯ ЗІМЛЯ. Пазам з крытычным артыкулам Р. Склюта. XXXII+246 бач. Цана 3 ам. дал.

Якуб Колас. СЫМОН МУЗЫКА. Пазам з крытычным артыкулам Р. Склюта. XXXII+238 бач. Цана 3 ам. дал.

Якуб Колас. У ПАЛЕСКАЙ ГЛУШЫ. Повесіць. 158 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Макей Багдановіч. ВІНОК. Збор твораў з крытычным артыкулам Ст. Станкевіча й Аント. Адамовіча. 274 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

Алесь Гарун. МАТЧЫН ДАР. Збор твораў з крытычнымі артыкуламі Аント. Адамовіча й А. Барычоўскага. 268 бач. Цана 3 ам. дал.

Андрэй Мрый. ЗАПІСКІ САМСОНА САМАСУЯ. Сатырычнае апавесіць з крытычным артыкулам Р. Склюта. 88 бач. Цана 1 ам. дал.

Люшан Калюга. НЯДОЛЯ ЗАБЛОЦКІХ. Апавесіць з крытычным артыкулам Р. Склюта. 127 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Власт (Вацлаў Ластоўскі). ТВОРЫ. Алавяданы. 112 бач. Цана 1 ам. дал.

Юрка Віцьбіч. ПЛЫВЕ 3-ПД СВЯТОЙ ГАРЫ НЕМАН. Мастацкі нарыс. 94 бач. Цана 1 ам. дал.

Аліксей Кулакоўскі. ДАВРАСЕЛЬЦЫ. Апавесіць з крытычным артыкулам Ст. Станкевіча. 110 бач. Цана 1 ам. дал.

БЕЛАРУ